

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшада отбасымен ынтымақтастық орнатудың тәрбиелік маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ 22.12.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР ата-ана педагогикалық мәдениеті, бала әлеуметтенуі, инклюзивті өзара әрекет, коммуникация, консультациялық қолдау, мектепке дейінгі тәрбие, отбасы-балабақша серіктестігі, тәрбиенің бірізділігі	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/186037/
--------------------------	--	--

Дінасіл Жанар Нысанқызы

«Хан-Арыс» бөбекжай балабақшасы ЖШС

Тәрбиеші

АННОТАЦИЯ

Мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық іргетасы қаланатын, эмоциялық тұрақтылық, мінез-құлық дағдылары, тілдік және әлеуметтік құзыреттер қарқынды қалыптасатын даму сатысы. Осы үдерістің сапасы көп жағдайда «балабақша-отбасы» өзара әрекетінің мазмұны мен тұрақтылығына тәуелді, өйткені бала үшін отбасы – алғашқы әлеуметтену кеңістігі, ал балабақша – жоспарлы педагогикалық ықпал жүзеге асатын институционалдық орта. Мақалада балабақшада отбасымен ынтымақтастық орнатудың тәрбиелік маңызы нормативтік-құқықтық талаптар, педагогикалық серіктестік мәдениеті және практикалық ұйымдастыру логикасы тұрғысынан талданады. Ұнтымақтастық тәрбиенің бірізділігін қамтамасыз етіп, балаға қойылатын талаптардың қайшылығын азайтады, құндылықтық бағдарлардың сабақтастығын күшейтеді, ата-ананың педагогикалық мәдениетін арттыру арқылы баланың дамуын үй жағдайында қолдауды жүйелейді. Сонымен бірге, әлеуметтік осал отбасылармен, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата-аналарымен жұмыс барысында серіктестіктің инклюзивті модельдерін қолдану тәрбиелік нәтижелердің тең қолжетімділігін кеңейтетіні көрсетіледі. Зерттеушілік тұрғыда мақала теориялық-талдамалық және қолданбалы-әдістемелік тәсілдерді ұштастырып, тиімді ынтымақтастықтың көрсеткіштері мен мониторингтік негіздерін ұсынады.

Кілт сөздер: мектепке дейінгі тәрбие, отбасы-балабақша серіктестігі, тәрбиенің бірізділігі, ата-ана педагогикалық мәдениеті, коммуникация, инклюзивті өзара әрекет,

консультациялық қолдау, бала әлеуметтенуі.

КІРІСПЕ

Қазіргі білім беру кеңістігінде мектепке дейінгі ұйымның қызметі тек балаларға білім, білік, дағды қалыптастырумен шектелмей, олардың тұлғалық дамуына ықпал ететін тәрбиелік жүйені құрумен және осы жүйені отбасының тәрбиелік әлеуетімен үйлестірумен сипатталады. Қазақстанда мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұны мемлекеттік стандарттар мен үлгілік бағдарламалар арқылы реттеліп, тәрбиелеу мен оқыту процесінің бала дамуына бағытталған тұтастығы талап етіледі. Бұл тұтастықтың маңызды шарты – ата-аналарды педагогикалық процеске серіктес ретінде тарту, өйткені бала дамуы үздіксіз және ортаға тәуелді құбылыс: үйдегі тәрбие тәжірибесі мен балабақшадағы педагогикалық ықпал бір-бірін толықтырғанда ғана нәтижелілік жоғарылайды. Мемлекеттік құжаттарда мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту басымдықтарының қатарында отбасымен өзара байланыс мәдениетін нығайту, ата-аналарды қолдау механизмдерін құру, балалардың игілігі үшін ортақ жауапкершілік қағидатын орнықтыру идеялары көрініс табады.

Тәжірибеде «ынтымақтастық» ұғымы көбіне ата-аналар жиналысы немесе мерекелік іс-шараларға қатысумен шектеліп қалып жатады; алайда ғылыми-педагогикалық тұрғыда ынтымақтастық – мақсат, мазмұн, құрал және нәтиже деңгейінде келісілген, тұрақты коммуникацияға негізделген, екі тараптың да субъектілік белсенділігін мойындайтын серіктестік қатынас. Мұндай қатынаста педагог ата-ананы тек «ақпарат алушы» емес, бала дамуының тең құқылы қатысушысы ретінде қабылдап, ал ата-ана педагогтің кәсіби беделін тану арқылы үйдегі тәрбие тәжірибесін білім беру мақсаттарымен үйлестіруге ұмтылады. Балабақша мен отбасы арасындағы сенім мен қолдауға негізделген байланыс баланың психологиялық қауіпсіздігін күшейтіп, өзін-өзі бағалауына, әлеуметтік дағдыларының дамуына жанама әрі тікелей әсер етеді.

Осы мақалада балабақшада отбасымен ынтымақтастық орнатудың тәрбиелік маңызы алты мазмұндық бағыт бойынша қарастырылып, оның құқықтық-ұйымдастырушылық негіздері, құндылықтық сабақтастығы, коммуникациялық мәдениеті, бірлескен іс-әрекет әлеуеті, инклюзивті қолдау және тиімділікті бағалау тетіктері жүйеленеді.

ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ НОРМАТИВТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Балабақша мен отбасы арасындағы өзара ықпалдастық жеке бастамалар жиынтығы емес, ол ұлттық білім беру саясаты мен құқықтық нормаларға сүйенген институционалдық міндет ретінде қарастырылады: мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты білім беру процесінің мақсаттарын,

күтілетін нәтижелерін және тәрбиелік компонентін айқындай отырып, педагогикалық ықпалдың жүйелілігін қамтамасыз етуге бағдар береді. Осы жүйелілік «баланың мүддесі – бірінші орында» қағидатына сай келгенде ғана балаға қойылатын талаптар, күн тәртібі, мінез-құлық нормалары, сөйлеу мәдениеті және қарым-қатынас дағдылары әр ортада бір-біріне қайшы келмей, біртұтас тәрбие кеңістігін қалыптастырады. Сонымен қатар, үлгілік оқу бағдарламасы мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелеу мен оқытудың мазмұнын анықтап, отбасымен жұмыс жүргізуді тәрбиелік нәтижелерге жетудің қажетті шарты ретінде жанама түрде бекітеді, өйткені бала әрекеті мен дамуы тек ұйымдастырылған іс-әрекет уақытында емес, үйдегі күнделікті тәжірибеде де жалғасады.

Құқықтық кеңістікте ата-ананың білім беру процесіндегі орны тек «қатысушы» мәртебесімен емес, нақты құқықтары мен міндеттерімен сипатталады: білім беру саласындағы заңнама ата-аналардың (заңды өкілдердің) білім беру қатынастарындағы құқықтары мен міндеттерін бекіте отырып, баланың дамуына жауапкершілікті бөлісу ұстанымын құқықтық деңгейде негіздейді. Ал отбасы туралы заңнамалық нормалар отбасындағы тәрбиелік жауапкершіліктің мәнін айқындап, ата-ананың баланы тәрбиелеуге қатысты міндетін әлеуметтік-этикалық норма ғана емес, қоғамдық-құқықтық талап ретінде танытады. Демек, балабақшадағы отбасымен ынтымақтастық «тәрбиеші өтінгенде ғана орындалатын әрекет» емес, баланың игілігі үшін заңнамалық және тұжырымдамалық тұрғыда негізделген ортақ міндеттің практикалық көрінісі ретінде қабылдануы қажет.

Тұжырымдамалық деңгейде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту модельдері білім беру сапасын арттырудың факторлары ретінде ата-аналарды қолдау, баланың ерте дамуына жағдай жасау, тәрбиелеу мен оқытуда әріптестік механизмдерін күшейту секілді бағыттарды жүйелейді; бұл өз кезегінде балабақшада отбасымен жұмысты басқарушылық шешімдер, кадрлық құзырет және ұйым мәдениеті арқылы бекіту қажеттігін аңғартады. Яғни ынтымақтастықтың маңызы – оның тәрбиелік нәтижелерге жетудің «қосымша құралы» емес, мектепке дейінгі ұйым қызметінің сапалық көрсеткіші болуында.

ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ САБАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ ТӘРБИЕНІҢ БІРІЗДІЛІГІ: БАЛА МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ӘСЕРІ

Тәрбиенің тиімділігі көбіне ықпалдардың бірлігіне тәуелді, өйткені бала бір мезетте бірнеше әлеуметтік ортада өмір сүріп, әр ортадан мінез-құлық үлгілерін, қатынас стилін, тілдік нормаларды және құндылықтық бағдарларды қабылдайды. Отбасымен ынтымақтастық орнамаған жағдайда балабақшадағы талаптар мен үйдегі

рұқсаттар, педагогтің тәрбиелік ұстанымдары мен ата-ананың әдеттегі тәжірибесі арасында сәйкессіздік пайда болып, балада «жағдайға қарай бейімделіп, талапты айналып өту» немесе «екі түрлі ереже» қалыптастыру сияқты мінез-құлықтық механизмдер күшеюі ықтимал; ал бұл тұлғалық тұтастық пен ішкі тәртіптің орнығуын қиындатады. Керісінше, педагог пен ата-ана баланың жас ерекшелігіне сай тәрбие мақсаттарын келісіп, бірдей тілдік формулаларды, бірдей әлеуметтік шекараларды және қолдау тәсілдерін қолданғанда, бала үшін әлеуметтік әлем «түсінікті және болжамды» сипатқа ие болады, бұл психологиялық қауіпсіздік пен өзін-өзі реттеудің қалыптасуын жеделдетеді.

Құндылықтық сабақтастық ең алдымен қарапайым күнделікті мінез-құлық нормаларынан басталады: амандасу, кешірім сұрау, өзгені тыңдау, кезек күту, ойыншықты бөлісу, уәдеде тұру сияқты әлеуметтік дағдылар үйде де, балабақшада да бірдей мадақталып, бірдей талап етілгенде ғана тұрақты әдетке айналады. Мұндай дағдылардың тәрбиелік маңызы – олардың баланың болашақ оқу мотивациясына да әсер етуінде, өйткені мектепке дейінгі кезеңде қалыптасқан өзін-өзі ұстау мәдениеті кейін оқу әрекетін ұйымдастырудың негізіне айналады. Осы тұрғыдан алғанда, отбасымен ынтымақтастық тек «тәрбие процесін қолдау» емес, баланың әлеуметтік капиталының қалыптасуына ықпал ететін стратегия ретінде қарастырылуы тиіс.

Сонымен бірге, отбасы құндылықтары мен мәдени ерекшеліктері баланың тұлғалық идентификациясының маңызды бөлігі болғандықтан, балабақша оларды жоққа шығару немесе «бір ғана үлгіге» күштеу арқылы емес, керісінше, отбасылық дәстүрлерді педагогикалық мазмұнмен үйлестіру арқылы баланың «мені» мен «бізі» арасындағы үйлесімділікті қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл жерде педагогтің кәсіби міндеті – әртүрлі отбасылық тәжірибелерді қабылдай отырып, жалпыадамзаттық құндылықтар (мейірім, әділет, жауапкершілік, еңбексүйгіштік) төңірегінде біріктіретін тәрбиелік орта құру, ал ата-анамен серіктестік – осы құндылықтарды бір арнаға бағыттайтын келісім алаңы.

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ ЖӘНЕ СЕНІМ МӘДЕНИЕТІ: АТА-АНАНЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН АРТТЫРУ ТЕТІГІ

Отбасымен ынтымақтастықтың өзегінде ақпарат алмасу ғана емес, сенімге негізделген педагогикалық коммуникация мәдениеті тұрады, өйткені ата-ана балабақшаға баласының ең сезімтал кезеңіндегі өмірін сеніп тапсырады және осы сенім сақталғанда ғана отбасы педагог ұсыныстарын қабылдауға, өз тәжірибесін қайта қарауға, баланың мінез-құлқындағы қиындықтарды жасырмай талқылауға дайын болады. Коммуникация біржақты сипат алған жағдайда, яғни педагог «талап қоюшы»,

ал ата-ана «есеп беруші» рөлінде қалып қойса, ынтымақтастық формалды деңгейден аса алмайды; мұнда тәрбиелік әлеует төмендейді, себебі ата-ана өз субъективті тәжірибесін қорғауға көшіп, педагогикалық ықпалға қарсы ішкі қарсылық пайда болуы мүмкін. Сондықтан ғылыми-практикалық тұрғыда тиімді коммуникация «тең серіктестік – кәсіби жетекшілік» балансы арқылы сипатталуы керек: педагог бала дамуының заңдылықтарын ғылыми негізде түсіндіріп, ата-ананың өмірлік контекстін ескеріп, ұсынысты орындалатын, өлшенетін және қолжетімді әрекетке айналдырады.

Ата-ананың педагогикалық мәдениетін арттыру – серіктестіктің тәрбиелік маңызын күшейтетін негізгі механизмдердің бірі, өйткені баланың үйдегі уақыты балабақшадағы уақыттан көп, ал үй жағдайындағы қарым-қатынас стилі, сөйлеу ортасы, эмоциялық қолдау деңгейі баланың даму траекториясын айқындайды. Осы бағытта мектепке дейінгі ұйымдарда ата-аналармен жұмысты ұйымдастыруға арналған әдістемелік ұсынымдарда балабақша мен отбасы арасындағы тиімді әріптестік механизмін құру, ата-аналарды педагогикалық ағарту, қажеттіліктерін зерттеу және біріккен шығармашылық жұмыстарға тарту сияқты міндеттер басым бағыт ретінде айқындалады. Демек, коммуникация тәрбиелік жұмыстың «қосымша бөлігі» емес, ата-ананың педагогикалық сауаттылығын көтерудің институционалдық арнасы ретінде қарастырылуы қажет.

Коммуникацияны жүйелеудің маңызды бағыттарының бірі – консультациялық қолдау инфрақұрылымын қалыптастыру, әсіресе балабақшаға бармайтын балалардың ата-аналары үшін немесе белгілі бір даму қиындықтары байқалған жағдайларда педагогикалық кеңес берудің қолжетімді болуы. Консультациялық пункт қызметін ұйымдастыруға қатысты әдістемелік-нормативтік материалдарда педагогтердің ата-аналарды балалармен жұмыс істеуге белсенді қатысуға тарту, әдістемелік құралдарды таңдауға бағыт беру, ал ата-ананың жұмыс тәртібін сақтау және педагог ұсынымдарын орындау сияқты міндеттері көрсетіледі. Бұл тәжірибе балабақшадағы тәрбиелік ықпалдың отбасына «тасымалдануын» қамтамасыз етіп, ата-ананың өзін-өзі тәрбиелеу әлеуетін арттырады, яғни балаға жанама педагогикалық әсердің тұрақты жүйесін қалыптастырады.

БІРЛЕСКЕН ІС-ӘРЕКЕТ ЖӘНЕ ҮЙ-БАЛАБАҚША АРАСЫНДАҒЫ ДАМУШЫ ОРТАНЫҢ САБАҚТАСТЫҒЫ

Тәрбиелік ықпалдың тиімділігі ең жоғары деңгейге отбасы мен балабақша «бірлескен іс-әрекет кеңістігін» құрғанда жетеді, өйткені бала үшін құндылық тек айтылған сөзден емес, бірге жасалған әрекеттен, ортақ тәжірибеден және эмоциялық мағынасы бар оқиғадан қалыптасады. Бірлескен іс-әрекет дегеніміз ата-ананың балабақшаға «келіп кетуі» емес, баланың даму мақсаттарына сәйкес жоспарланған, педагогикалық тұрғыда негізделген, үйде жалғасатын немесе үйден басталып балабақшада кеңейетін әрекеттер жүйесі. Мысалы, тіл дамыту, әлеуметтік дағды, өзін-өзі күту, қимыл

белсенділігі сияқты бағыттарда педагог ата-анаға үйде қолданылатын қарапайым, бірақ тұрақты тәсілдерді ұсынғанда (әңгімелеу мәдениеті, бірлескен оқу, рөлдік ойын, күн тәртібін сақтауға қолдау), балада дағдылардың автоматтануы тезірек жүреді және балабақшадағы жетістік «оқиға» ретінде үйде бекітіледі.

Үй-балабақша сабақтастығын ұйымдастырудың маңызды шарты – дамытушы ортаның мағыналық бірізділігі: бала балабақшада үйренген әрекетті үйде де қайталай алғанда, ал үйдегі жағымды тәжірибе балабақшада да қолдау тапқанда, балада «мен істей аламын» деген тиімділік сезімі қалыптасады, бұл мотивацияның ішкі түрін күшейтеді. Осы тұрғыдан қарағанда ата-ананы педагогикалық процеске тарту екі арнада жүзеге асатыны байқалады: біріншісі – ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру, екіншісі – ата-аналарды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту; мақсат – ата-аналарды балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жауапкершілікті іске асыруда педагогикалық процеске белсенді қатысушыларға айналдыру. Бұл идея тәрбиелік жұмыста ата-ананың рөлін «көмекші» деңгейінен «жауапты серіктес» деңгейіне көтереді, ал баланың даму нәтижелері үшін ортақ жауапкершілік сезімін нақты әрекетпен бекітеді.

Бірлескен іс-әрекеттің тағы бір тәрбиелік қыры – әлеуметтік тәжірибені кеңейту арқылы баланың қоғамдағы мінез-құлқын қалыптастыру: отбасылық құндылықтар мен қоғамдық ережелер түйісетін жерде бала қоғамдық ортада өз әрекетін реттеуді үйренеді. Бұл жерде мақсатты ұйымдастырылған ұжымдық тәжірибе (ортақ мереке, еңбек әрекеті, шағын жобалар, кітап оқу дәстүрі, қайырымдылыққа қатысу мәдениеті) баланың әлеуметтік жауапкершілігін, эмпатиясын, өзгенің еңбегін бағалауын қалыптастырады, ал ата-ананың қатысуы сол құндылықтарды «ересектердің келісілген нормасы» ретінде бекітеді.

ИНКЛЮЗИВТІ СЕРІКТЕСТІК ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ: ӘР ОТБАСЫНЫҢ МҮМКІНДІГІН ТЕҢЕСТІРУ

Балабақшадағы отбасымен ынтымақтастықтың тәрбиелік маңызы әлеуметтік әділеттілік қағидатымен де тығыз байланысты, өйткені барлық отбасының ресурстары, педагогикалық тәжірибесі, уақыт мүмкіндігі және мәдени капиталы бірдей емес. Егер балабақша ата-анамен жұмысты «бірдей талап қою» логикасымен ғана жүргізсе, әлеуметтік осал отбасылар, толық емес отбасылар, көпбалалы немесе миграциялық тәжірибесі бар отбасылар серіктестік кеңістігінен шет қалуы мүмкін, ал бұл баланың даму мүмкіндігін жанама түрде шектейді. Сондықтан инклюзивті серіктестік – тәрбиелік нәтижелерді тең қолжетімді етудің қажетті шарты: мұнда педагог әр отбасының контекстін ескеріп, коммуникация арналарын икемдеп, қолдау көлемін саралап, «қатысу формаларын» әртараптандырады. Инклюзивті серіктестік ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар жағдайында одан да өзекті, себебі балаға көрсетілетін

педагогикалық және психологиялық қолдау үйде де, ұйым ішінде де келісілген болғанда ғана тұрақты нәтиже береді; ата-ана мен педагог арасындағы сенімді әріптестік баланың әлеуетін асыра бағалау немесе кем бағалау тәуекелін азайтып, нақты даму мақсаттарын бірлесіп қоюға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік қолдау ретінде консультациялық қызмет, профилактикалық әңгімелесу, ата-ананы психологиялық-педагогикалық ағарту, қажет жағдайда басқа қызметтерге бағыттау тәжірибесі тәрбиелік жұмыстың кеңейтілген құрылымын құрайды және «баланы ғана емес, отбасын да қолдау» қағидатын іске асырады. Мұндай тәсілдің тәрбиелік маңызы – ол ата-ананың өзін кінәлі сезінуін емес, құзыретті серіктес болуын күшейтеді, яғни бала тәрбиесіндегі қиындықтарды «жасырын мәселе» емес, шешілетін педагогикалық міндет ретінде қабылдауға жағдай жасайды. Инклюзивті серіктестік мәдениеті қалыптасқан ұйымдарда ата-ана баланың қиын мінез-құлқын немесе дамуындағы тежелісті «тәрбиешінің мәселесі» деп бөлмей, керісінше, ортақ жоспар, ортақ тәсіл арқылы шешуге ұмтылады; бұл тәрбиелік ықпалдың тұрақтылығын қамтамасыз етеді және бала үшін қолдаудың үзілмейтін жүйесін құрады.

ТИІМДІЛІКТІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫ ЖҮЙЕ ҚҰРУ: ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ НӘТИЖЕСІН ӨЛШЕУ МӘДЕНИЕТІ

Отбасымен ынтымақтастықтың тәрбиелік маңызын дәлелдеу үшін оны тек жақсы ниет деңгейінде қалдырмай, нәтижесін бағалау мәдениетін енгізу қажет, өйткені бағаланбайтын әрекет басқарылмайды, ал басқарылмайтын үдеріс тұрақты сапаға жеткізбейді. Тиімділікті бағалау бұл жерде баланың «тәртібі түзелді ме?» деген тар сұрақпен шектелмей, әлдеқайда кең көрсеткіштерді қамтуы тиіс: баланың эмоционалдық тұрақтылығы, қарым-қатынас дағдылары, өздігінен әрекет етуі, күн тәртібін сақтау қабілеті, сөйлеу белсенділігі, конфликтіні шешу дағдылары сияқты тәрбиелік нәтижелер бір мезетте үй мен балабақшада байқалуы керек. Сонымен қатар, ата-ананың педагогикалық сауаттылығының өсуі (баламен сөйлесу стилінің өзгеруі, қолдау тәсілдерінің көбеюі, шектен тыс жазалау практикасының азаюы, баланың жетістігін әділ бағалау) және ұйымның серіктестік инфрақұрылымының сапасы (коммуникация жиілігі мен мазмұны, консультациялық қолжетімділік, кері байланыстың жүйелілігі) да өлшеу объектісі болуы қажет.

Бұл бағытта отандық әдістемелік материалдарда ата-аналардың қажеттілігін зерттеу, ата-аналарды педагогикалық үрдіске жүйелі тарту, педагогтің кәсіби құзыретін көтеру сияқты міндеттер күтілетін нәтиже логикасымен байланыстырылып, серіктестік «шаралар жиынтығы» емес, көрсеткіші бар басқарылатын жүйе ретінде ұсынылады. Тәжірибелік тұрғыдан бағалау мәдениетін қалыптастыру үшін қысқа мерзімді жоспарлау (айлық мақсаттар), орта мерзімді мониторинг (тоқсандық талдау), ата-анамен кері байланыс құралдары (сауалнама, сұхбат, бақылау күнделігі), педагогикалық консилиум

және жеке қолдау карталары сияқты механизмдер қолданылуы мүмкін, бірақ олардың бәрі формализмге айналмауы үшін деректердің тәрбиелік шешімге айналу циклі болуы шарт.

Халықаралық тәжірибе де ата-аналармен жүйелі жұмыс пен ұйым практикасының байланысын көрсетеді: ерте балалық шақтағы ұйымдарда ата-аналар мен қамқоршыларды тарту туралы талдамалық материалдарда тұрақты коммуникация, баланың дамуын үйде қолдауға бағытталған тәжірибелер және әртүрлі қатысу формаларын үйлестіру арқылы балалардың дамуы мен әл-ауқатына қолайлы жағдай қалыптастыру идеясы жиі негізделеді. Сонымен қатар, отбасы-мектеп/ұйым серіктестігін кешенді бағдарлама ретінде қарастыратын ғылыми еңбектерде ата-аналардың қатысуының бірнеше түрін біріктіргенде ғана тұрақты әсер беретіндігі көрсетіледі. Демек, балабақша үшін негізгі міндет – «ата-аналармен жұмыс бар» деген есептік белгі емес, баланың тәрбиелік нәтижелеріне әсер ететін, дерекке сүйенген, инклюзивті және тұрақты серіктестік экожүйесін құру.

ҚОРЫТЫНДЫ

Балабақшада отбасымен ынтымақтастық орнатудың тәрбиелік маңызы оның бала дамуына әсер ететін негізгі орта факторларын бір мақсатқа бағыттау қабілетінде жатыр: отбасы баланың бастапқы әлеуметтену кеңістігі ретінде құндылықтық бағдар мен эмоциялық қауіпсіздікті қалыптастырса, балабақша кәсіби педагогикалық ықпал арқылы сол әлеуетті дамытып, әлеуметтік дағдыларды, тәртіп мәдениетін және танымдық қызығушылықты жүйелі түрде жетілдіреді. Ынтымақтастықтың тәрбиелік құндылығы, біріншіден, тәрбиенің бірізділігін қамтамасыз етіп, балаға қойылатын талаптардың үйлесімділігін күшейтуінде; екіншіден, ата-ананың педагогикалық мәдениетін арттыру арқылы үй жағдайындағы қолдауды сапаландыруында; үшіншіден, бірлескен іс-әрекет арқылы баланың тәжірибесін мағынalandырып, құндылықтарды «ортақ ересектер нормасы» ретінде бекітуінде; төртіншіден, инклюзивті серіктестік пен әлеуметтік қолдау арқылы әр баланың дамуына тең мүмкіндік кеңістігін ұлғайтуында; бесіншіден, ынтымақтастық нәтижелерін бағалау мәдениетін енгізу арқылы тәрбиелік жұмысты басқарылатын және тұрақты жүйеге айналдыруында көрінеді.

Сондықтан балабақшадағы отбасы ынтымақтастығы «мерекелік қатысу» немесе «жиналыс өткізу» деңгейінде қалмай, нормативтік негізге сүйенген, коммуникациялық сенім мәдениетімен бекітілген, үй-балабақша сабақтастығын қамтамасыз ететін, инклюзивті және мониторингке негізделген серіктестік модель ретінде құрылуы тиіс. Мұндай модель іске асқанда ғана бала тәрбиесі мақсаттары ортақтанып, тұлғаның ерте қалыптасу кезеңінде қоғамдық және отбасылық ықпалдар үйлесім табады да, мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелік миссиясы толыққанды орындалады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Bilimger.kz. Ата-анамен тиімді қарым-қатынас жасау әдістері балабақшада. <https://bilimger.kz/177617/>
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы. Мектепке дейінгі ұйымдарда ата-аналармен жұмыс формалары мен заманауи модельдері: әдістемелік ұсынымдар (Астана, 2013). https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/kaz/MP20_KAZ.pdf
3. «Әділет» АҚЖ. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, ТЖКБ, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы (Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың МЖМБС). <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031>
4. «Әділет» АҚЖ. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>
5. «Әділет» АҚЖ. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін бекіту туралы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000137>
6. «Әділет» АҚЖ. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_
7. «Әділет» АҚЖ. «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1100000518>
8. GOV.KZ. «Мектепке дейінгі ұйымда консультациялық пункт» (әдістемелік/нормативтік материал, PDF). https://www.gov.kz/uploads/2023/10/23/a72eb131219e59ed6a7a3ff6521738ae_original.127986.pdf
9. OECD (2024). *Engaging parents and guardians in early childhood education and care centres (Policy Brief No.110)*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/11/engaging-parents-and-guardians-in-early-childhood-education-and-care-centres_398b306a/d05dd1cf-en.pdf
10. ERIC (Epstein, J. L., et al., 2002). *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action (ED467082)*. <https://eric.ed.gov/?id=ED467082>

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.